

Hazes, het icoon van Nederlandse gewooneheid

... Na 770 voorstellingen kwam zondag een einde aan de musical Hij gelooft in mij over volkszanger André Hazes.

... Tien jaar na zijn dood lijkt hij populairder dan ooit. 'Hazes is een icoon geworden van Nederlandse gewooneheid en volkse echtheid.'

► AMSTERDAM

Vijftigduizend mensen waren maandagavond 27 september 2004 in de Amsterdam Arena getuige van, of beter gezegd: deel van de herdenking van André Hazes. Zes miljoen kijkers volgden de gebeurtenis thuis voor de televisie. Vier dagen eerder was Hazes overleden. Toen de lijkwagen het stadion binnenkwam, was er geen plechtige stilte; in plaats daarvan was er applaus, gejuich, gefluit, brandende aanstekers, Bengaals vuur. De kist werd later – wel onder een diepe stilte – op de middenstip gezet. Veel Nederlanders waren verbijsterd over de rituelen in het stadion en spraken over het ontstaan van een nieuwe religie. Tien jaar later is André Hazes niet vergeten, maar populairder dan ooit. Na het afscheid in de Arena volgden biografieën, herdenkingsconcerten, een geprezen documentaire, een musical, een standbeeld op de Albert Cuypmarkt in Amsterdam; en vanaf maart is er de speelfilm over zijn leven. De cultus rondom André Hazes kun je gerust een fenomeen noemen, vindt Irene Stengs van het Meertens Instituut. Ze deed de afgelopen jaren onderzoek naar 'het fenomeen Hazes' en presenteerde haar bevindingen maandag op een symposium.

Stengs bezocht de afgelopen jaren zelf ook Hazesconcerten en -herdenkingen bij zijn standbeeld. Ze merkte dat de herdenkingen eigenlijk heropvoeringen van zijn concerten zijn, waarbij meezingen erg belangrijk is. Lichamelijke nabootsing speelt ook een grote rol. De fans komen meestal, net als Hazes, met een gleufhoed, zonnebril en in het zwart. Ze vergroten zijn gewoontes uit, als eerbetoon. Naast bloemen zijn blikjes Heineken de belangrijkste attributen bij het standbeeld.

paradox

Ook de culturele elite heeft Hazes omarmd, constateerde Stengs. De behoefte aan een 'icoon' van Nederlandse gewooneheid en volkse echtheid is volgens haar een uitdrukking van breed gedragen nostalgie naar een tijd dat Nederland nog 'gewoon Nederland' was.

Zangers van het levenslied – René Froger, Frans Bauer – zijn de laatste jaren niet meer weg te denken uit het publieke domein. In plaats van 'volks' zijn ze nu 'des volks', aldus Stengs. Het levenslied is volgens haar het symbool geworden van een verlangen naar Hollandse knusheid.

'Het is een terugroepen van een Nederland dat nooit heeft bestaan', vulde de Groningse hoogleraar cultuurfilosofie René Boomkens aan. Socioloog Warna Oosterbaan was dat niet met hem eens. 'De liedjes van Hazes gaan vooral over ellende. Al die mensen die meezingen en hem herdenken, ervaren op zulke momenten een soort catharsis. Ze zijn op zoek naar collectieve ontroering.'

Ook de culturele elite heeft volkszanger André Hazes omarmd, constateert onderzoekster Irene Stengs.

Het massale afscheidsconcert op 27 september 2004 had volgens Oosterbaan een demonstratief element. 'Die duizenden mensen zeiden eigenlijk: onze smaak mag er ook zijn! En ze hebben inderdaad een plek gekregen in het publieke domein.'

De hele cultus rondom Hazes, en de BN'er-status van andere volkszangers, is – goed beschouwd – minstens paradoxaal, vindt Stengs. Hazes is immers geliefd vanwege zijn eenvoudige afkomst, omdat hij zo gewoon was. De onthulling van het standbeeld

vormde een sterk contrast met die zo bejubelde gewooneheid: dranghekken en bewakers moesten de gewone fans op afstand houden van het standbeeld, Hazes' vrouw Rachel en vips als burgemeester Cohen en Johnny Kraaykamp. <